

بسم الله الرحمن الرحيم

## آزمندی استعمارگران در تانزانیا

(پاسخ به پرسش)

### پرسش

تانزانیا از نظر سیاسی از جمله با ثبات ترین کشورهای آفریقای به شمار می رود و در سازمان "سادک" نقش دارد. با انگلیس مستعمر پیشین اش روابط گرم دارد، اما تحرکاتی از طرف چین و امریکا در آن مشاهده می شود. پرسش این است که میزان تأثیرگذاری امریکا و چین در این کشور در چه حد است؟ و آیا در این کشور کشمکش بین المللی وجود دارد؟ و دلیل تأسیس سازمان "سادک" چیست؟

### پاسخ

برای روشن شدن پاسخ پرسش های فوق، امور زیر را به بررسی می گیریم:

**اول:** تانزانیا بخشی از سرزمین های اسلامی به شمار می رود، چنانچه شمار ساکنان مسلمان آن بیش تر از 60% بوده و اسلام در اواخر قرن نخست هجری وارد این سرزمین شد. اما در طول تاریخ اش بارها مورد تهاجم استعمارگران و دشمنان اسلام قرار گرفت که با استعمار پرتقال شروع سپس آلمان، انگلیس و اینک امریکا سعی دارد در آن دخالت کند. موقعیت استراتژیکی که این سرزمین دارد برای دولت های استعمارگر دارای اهمیت فراوان می باشد؛ چنانکه از جانب شرق خویش در سواحل بحر هند موقعیت داشته و بخشی از منطقه بحیره های بزرگ آفریقا به شمار می رود. بناً همواره یکی از دروازه های ورود استعمارگران به عمق آفریقا و استعمار آن بوده است. تانزانیا استقلال نمادین خود را در آخر سال 1961م به دست آورد؛ اما نفوذ انگلیس پیوسته بالای آن سایه می افگند.

**دوم:** انگلیس جولوس نیریری را به صفت رئیس تنجانیکا تعیین نمود، کسی که طوری وانمود می کرد که انگار روند آزادی خواهی بر ضد استعمار را رهبری می کند. او قبلاً در حکومت انگلیس به صفت وزیر تعیین شده بود، حکومتی که منطقه را پیش از استقلال مدیریت می نمود. او زنجبار را در سال 1964 به تنجانیکا ملحق نمود تا به این ترتیب تانزانیا را بر اساس نقشه ای که انگلیس برای قرار گرفتن در برابر امریکا ترسیم نموده بود متحد نماید؛ زیرا امریکا فعالیت هایش برای حذف استعمار کهن آفریقا و استعمار جدید آن توسط خودش را عملاً آغاز نموده بود. نیریری با استفاده از قهر و خشونت تا سال 1985 در تانزانیا حکومت نمود و تلاش کرد نفوذ انگلیس را در این سرزمین استحکام بخشد و با اسلام بجنگد. او واقعیت خود را زیر شعارهای انقلابی و اشتراکی پنهان نموده بود؛ در حالی که این نظام سرمایه داری بود که توسط وی در آن سرزمین تطبیق می گردد درست مانند بسیاری دیگر از حکام مزدور غرب در سرزمین های اسلامی.

**سوم:** از آنجایی که مسلمانان اکثریت نفوس تانزانیا را تشکیل می دهد، "بیش تر از 60%" برای این که در صورت برگزاری انتخابات رئیس جمهور از مسلمانان انتخاب نشود، قانون اساسی را طراحی نمودند که در فقره سوم ماده 47 آن چنین گفته شده بود: «لازم است کاندیدای ریاست جمهوری از بخش معینی از اتحاد باشد "تنجانیکا یا زنجبار" و در عین حال معاون وی باید از جانب مقابل باشد". بدون این که در قانون اساسی تذکر داده شده باشد، در میان خود به تفاهم رسیده بودند که رؤسای جمهور به گونه نوبتی از میان مسیحیان و مسلمانان انتخاب گردد. چنانچه پس از مرگ جولوس نیریری رئیس جمهور مسیحی که برای مدت طولانی

از اواخر سال 1961م تا 1985م حکومت نمود، حسن موینی که اصالت اسلامی داشت، در میان سال‌های "1985 - 1995" حکومت را در دست گرفت. پس از وی بنجامین ولیام مسیحی در میان سال‌های "1995 - 2005" حاکمیت نمود؛ سپس مریشو کیکویتی با اصالت اسلامی در میان سال‌های "2005 - 2015" قدرت را در دست داشت و پس از او یک مسیحی دیگر به نام جون ماغوفولی قدرت را در اختیار گرفت تا آن که سال گذشته وفات نمود که پس از وی سامیه حسن که معاون وی بود با اصالت اسلامی ریاست جمهوری را از تاریخ 19 مارچ 2021م در اختیار گرفت و وی در حکومت زنجبار در قالب اتحادیه فوق‌الذکر به صفت وزیر فعالیت داشت. در سال 2014م به صفت وزیر امور اتحادیه تعیین گردید و در سال 2015م جون ماغوفولی او را به صفت معاون رئیس‌جمهور برگزید. وی با این انتخاب خویش بسیاری از اعضای حزب "سی سی ام" را نادیده گرفت، حزب نیریری که بر این کشور حاکم بوده و قدرت را به گونه‌ی انفرادی در اختیار دارد و همواره با فیصدی زیادی پیروز می‌گردد. حزب نیریری در انتخابات ریاست‌جمهوری اخیر که در سال 2020م راه اندازی گردید، 84.39% آراء را به دست آورد و در نتیجه، کاندیدای آن ماغوفولی و معاون وی سامیه حسن برای بار دوم قدرت را در اختیار گرفتند. این بدان معناست که حکام تانزانیا هنوز از انگلیس پیروی می‌کنند، زیرا حزبی که به آن مربوط است، یک حزب نیریری بوده و هنوز بالای دولت تسلط دارد. برای این که روند معمول سیاسی که در خصوص نوبتی بودن قدرت رعایت شده باشد، سامیه حسن، فیلیپ مبانغو معاون امور اقتصادی رئیس‌جمهور قبلی را که یک مسیحی است، به صفت معاون خویش برگزیده است. برای معلومات باید گفت که سامیه حسن رئیس‌جمهور فعلی در ماه جنوری سال 1960م در زنجبار که حاکمیت شبه مستقل دارد، متولد گردید و شمار مسلمانان در آن به 99% می‌رسد. او بعدها دروس‌اش در اداره‌ی عامه را اول در تانزانیا و سپس در پوهنتون/دانشگاه مانچستر انگلیس ادامه داد. او در حالی که حجاب بر سر و قرآن در دست داشت، مراسم تحلیف را به جا آورد و به این ترتیب، شهرت نیکی را در میان مسلمانان کشوراش به دست آورد، به ویژه با توجه به این که وی با اپوزوسیون تعامل ساده داشت.

#### **چهارم:** انگلیس از نظر سیاسی و اقتصادی به تانزانیا اهمیت زیاد می‌دهد:

از نظر سیاسی؛ موقعیت جغرافیایی تانزانیا اهمیت فراوان دارد، زیرا برای استعمارگران دروازه‌ی ورود به عمق افریقا و استعمار آن به شمار می‌رود. انگلیس در برابر گسترش اسلام در این سرزمین قرار گرفته و با مردم استعمار ستیز آن جنگیده است. اگر انگلیس تانزانیا را از دست بدهد، برخی از دولت‌های هموار آن را نیز در پیوند به آن از دست خواهد داد؛ دولت‌هایی که انگلیس هنوز در آن نفوذ دارد، مانند کینیا، ملاوی، زامبی و سایر دولت‌های منطقه.

اما از نظر اقتصادی؛ انگلیس بزرگ‌ترین سرمایه‌گذار بیرونی و مستقیم در تانزانیا می‌باشد که در عرصه‌هایی مانند معادن، صنعت و تولیدات زراعتی سرمایه‌گذاری نموده و بزرگ‌ترین سرمایه‌گذار در چای تانزانیا می‌باشد و صادرات انگلیس بازار تانزانیا را در اختیار دارد، به ویژه موتر و قطعات الکترونیکی.

**پنجم:** امریکا نیز به تانزانیا اهمیت فراوان می‌دهد و سعی دارد با استفاده از هر وسیله‌ی ممکن در آن نفوذ نموده و خود را جایگزین استعمار قدیم نماید، چنان‌چه تانزانیا از جمله دولت‌های اندک افریقایی است که رؤسای جمهوری امریکا به آن سفر نموده اند که هدف از این سفرها اظهار توجه و تلاش برای جلب و جذب آن به جانب امریکا بوده است. بوش پسر به تاریخ 17 فبروری 2008م از تانزانیا دیدار نمود و اوپاما به تاریخ 1 جولای 2013م به آن سفر نمود و سنگ تهادب بنای یادگاری را در مقابل سفارت کشورش در آنجا گذاشت تا اکرامی باشد به یازده تن از اتباع امریکایی که در انفجار سفارت امریکا در سال 1998م در دارالسلام به قتل رسیدند.

**ششم:** به این ترتیب می‌توان گفت که کشمکش سیاسی در تانزانیا میان انگلیس به صفت استعمارگر قدیم و امریکایی که سعی دارد خود را جایگزین انگلیس نماید، جریان دارد و هر دو طرف برای برآوردن اهداف خود از هرگونه وسیله و ابزار خبیثانه استعمارگرانه استفاده می‌کنند، چنان‌چه:

1. امریکا به نتیجه انتخابات سال 2020م اعتراض نمود؛ مورگان اورتاگوس سخنگوی وزارت خارجه امریکا به تاریخ 30 اکتوبر 2020م پس از اعلان پیروزی ماغوفولی به صفت رئیس‌جمهور در صفحه تویتر خویش نوشت: «ما در مورد گزارش‌هایی موثقی که بیان‌گر تخلفات انتخاباتی و استفاده از زور علیه شهروندان بی‌پناه می‌باشد، سخت نگرانیم. کسانی را که در این تخلفات دخیل بوده‌اند، محاسبه خواهیم نمود.» هم‌چنین امریکا از خواسته‌های جریان‌های مخالف دولت به ویژه حزب تشادیمای حمایت نمود تا زمینه مختل شدن اوضاع سیاسی فراهم گردد و به این ترتیب تسلط حزب حاکم که توسط انگلیس حمایت می‌شود، در هم شکند. باید گفت که جریان‌های مخالف هنوز ضعیف‌اند، چنان‌چه حتی کاندیدای حزب دموکراسی و پیش‌رفت "تشادیمای" که بزرگ‌ترین جریان مخالف می‌باشد، نتوانست فیصدی بالایی را در انتخابات ریاست‌جمهوری سال 2020م به دست آورد. توندو لیسو که کاندید این حزب بود تنها 13.03% آراء را به دست آورد که پس از اعلان نتایج انتخابات اعتراض نموده گفت: «در این انتخابات تخلفاتی صورت گرفت که تاریخ ما هرگز شبیه آن را شاهد نبوده». امریکا هم‌چنین شعارهای جدائی‌طلبانه را نیز به عنوان یک فرصت به کار می‌گیرد، مخصوصاً فراخوان‌ها برای جدایی اقلیم زنجبار از تنجانیکا. از جانب دیگر؛ امریکا از صندوق بین‌المللی پول نیز برای تأثیرگذاری روی حاکمیت تانزانیا استفاده می‌کند.

2. اما انگلیس با استفاده از طریقه خبیثانه سیاسی‌اش می‌کوشد دروازه‌هایی را که امریکا سعی دارد با استفاده از آن وارد تانزانیا شود ببندد، طوری که از یک طرف طوری وانمود می‌کند که انگار با امریکا موافق است و از جانب دیگر سیاست مخالف و متفاوتی را به کار می‌گیرد:

أ. در خصوص انتخابات انگلیس اظهاراتی را مطرح نمود که می‌تواند تعبیرهای گوناگون شود، چنان‌چه جیمس دودریدج وزیر انگلیس در امور افریقا به تاریخ 30 اکتوبر 2020م در صفحه تویتر خویش چنین نوشت: «انگلستان در خصوص معلوماتی که از تخلفات انتخاباتی منتشر گردیده نگران است.» و خواستار تحقیقات شفاف در زمینه شد. وی طرف‌های سیاسی را به ایجاد راه حل مسالمت‌آمیز تشویق نمود. «با این اظهارات، انگلیس امریکا را راضی نگهداشت بدون این‌که به نتایج انتخابات اعتراض نموده باشد، چنان‌چه اظهاراتی مانند امریکا مطرح نمود مبنی بر این که «گزارش‌های موثقی از تخلفات انتخاباتی وجود دارد» یا این که خواستار «محاسبه مسؤولین» شده باشد.

ب. در خصوص جریان‌های مخالف دولت، رهبران یکی از گروه‌های اسلامی که خواستار استقلال منطقه زنجبار شبه مستقل شده بودند از اتهام به صفت تروریست تبرئه شدند، «دو تن از سران برجسته گروه جامعه مدنی که همانا جمعیت دعوت اسلامی یا UAMSHO می‌باشند پس از هشت سال بازداشت سرانجام آزاد شدند، فرید هادی و مسلم علی مسلم سه شبه شب آزاد شدند. سیلفستر موکیتالو مسؤول نیابت عام به خبرنگاران گفت که تمام اتهاماتی که متوجه این دو تن بوده از آنان ساقط شده است» (منبع: <https://apnews.com> 16 جون 2021م). هم‌چنین، در هفته‌های اخیر به برخی از روزنامه‌هایی که فعالیت‌شان متوقف شده بود، مجدداً اجازه فعالیت داده شد. سامیه صلوح حسن رئیس‌جمهور تانزانیا بسیاری از زندانیان سیاسی به شمول برخی از اعضای گروه تشادیمای را عفو نمود.

ت. موضوع صندوق بین‌المللی پول طوری است که هرچند قبلاً این صندوق قبلاً در زمان حکومت حسن موبینی از تانزانیا بیرون رانده شده بود، زیرا قصد داشت شروطی مانند کاهش ارزش واحد پولی و افزایش قیمت‌ها و متوقف شدن حقوق را اعمال نماید که این کار باعث افزایش مشکلات و رنج مردم می‌شود و صندوق مذکور آن را در هر کشوری که خواستار قرضه از آن می‌شود به بار می‌آورد، اما صندوق یاد شده از پیامدهای ویروس کرونا استفاده نموده و قرضه‌ای به ارزش 567 میلیون دلار را به پیشنهاد نمود و ادعا کرد که «گسترش کرونا سکتور توریسم را از هم پاشیده و نیاز به تمویل بزرگ به اوج خود رسیده» (منبع: بلومبرگ 8 سپتمبر 2021م). حکومت تانزانیا با گرفتن این قرضه موافقت نمود. لازم به ذکر است که تانزانیا انتشار ویروس کرونا را نپذیرفت و هیچ‌گونه اقدامات وقایه‌وی را اعمال نکرد، اما با بهبود روابط با صندوق بین‌المللی پول و عدم در افتادن با امریکا موافق نشان داد و این راه کار معمول انگلیس است.

ث. مهم‌ترین مسئله، ساختن گروه رشد افریقای جنوبی یا "سادک" است، که به تاریخ 17 اگست 1992م به عوض کنفرانس هماهنگی رشد افریقای جنوبی ساخته شد. کنفرانس هماهنگی رشد افریقای جنوبی به تاریخ 1 اپریل 1980م در بوتسوانا با عضویت نه کشور ساخته شده بود که عبارت اند از «انگولا، بوتسوانا، لیسوتو، مالاویف موزمبیق، اسواتینی، تانزانیا، زامبیا و زیمبابوی»، اینک پس از پیوستن «جنوب افریقا، نامیبیا، موریشیوس، ال‌کونگو دیموکراسی، مدغشقر و سیشل» شمار اعضای آن به 15 رسیده. انگلیس آن کنفرانس را به هدف حفظ نفوذ خود در منطقه طراحی نموده بود تا مانع نفوذ امریکا به دولت‌های این مجموعه قرار گیرد. به گونه‌ی مثال؛ شرکت نفت امریکایی Anadarko در سال 2010م ذخایر بزرگ گازی را در منطقه روفوما در سواحل کابودیلجادو در شمال موزمبیق، که مسلمانان در آن سکونت دارند، کشف نمود، سپس وجود این ذخایر در سال 2017م با انتشار مقاله‌ای در فایننشال تایمز تأیید گردید؛ «این ذخایر گازی در دو منطقه همجوار کشف گردیده و در هر کدام آن ذخایر تأیید شده‌ای وجود دارد که به حدود 75 تریلیون مترک مکعب می‌رسد و بنا به گفته‌ی دانشمندان ذخایر مذکور می‌تواند گاز مورد نیاز کشورهای انگلیس، فرانسه، آلمان و ایتالیا را برای 20 سال فراهم نماید». وقتی این ذخایر کشف شد و در سال 2017م مورد تأیید قرار گرفت، انگلیس به توجه امریکا به مداخله در موزمبیق پی برد، به ویژه آن که کشف یاد شده همزمان بود با تحرکات "تمردآمیز" در این کشور که پیوسته در حال افزایش بود و توسط یک گروه داخلی موسوم به انصار اهل سنت و جماعت رهبری می‌گردید. سپس رواندا که وابسته به امریکاست پیشنهاد نمود که برای سرکوب این تحرکات با موزمبیق کمک می‌کند و سعی نمود آن به این هدف تحریک نماید و در نتیجه موزمبیق با آن پیشنهاد موافقت نمود. به تاریخ 9 جولای 2021م، رواندا بنا به درخواست کمک از جانب موزمبیق برای سرکوب تحرکات مستمر اسلامی که مدت‌ها پیش در منطقه شمالی کابو دیلجادو شروع شده، 1000 سرباز به موزمبیق فرستاد. هرچند رواندا وابسته به امریکاست، بازهم موزمبیق ترجیح داد از آن درخواست کمک نماید.

**هفتم:** زمانی که انگلیس به این مسأله پی برد، گروه "سادک" را تحریک نمود تا اوضاع موزمبیق که یکی از اعضای آن می‌باشد را سر و سامان دهد:

1. «رهبان گروه توسعه جنوب افریقا در جریان این نشست دولت‌های عضو را به خاطر التزام شان به اعزام نیروهای احتیاطی و تقدیم کمک‌های مالی در کابو دیلجادو شمال موزمبیق برای انتشار آن در این کشور». (منبع: <https://africa.sis.gov.eg> 21 اگست 2021م).

2. زمانی که رواندای وابسته به امریکا یک هزار سرباز به شمال موزمبیک فرستاد، در حالی که عضو سادک هم نیست، شماری از اعضای گروه سادک اعتراض نمودند: «اعزام نیروهای رواندایی خشم شماری از اعضای سادک را بر انگیخت، زیرا مشارکت رواندا زیر فرمان سادک صورت نگرفته. آنان گفته اند که توجیه کمک رواندا به موزمبیک، در حالی که عضو سادک نیست، در حقیقت توجیه یک نوع فاجعه است». (منبع: <https://www.defense-network.com> 22 جولای 2021). به ترتیب زمانی که انگلیس به تلاش‌های امریکا برای مداخله از طریق کمک رواندا به موزمبیک پی برد، فوراً دست به کار شده و کمک‌های نظامی را از طریق سازمان سادک به موزمبیک فرستاد تا رواندا در آنجا تنها نماند.

3. به گزارش سایت بلومبرگ «وزیر خارجه جنوب افریقا در گردهمایی گروه هفت دولت بزرگ صنعتی گفت: «من فرصت یافتم با فرانسه، اتحادیه اروپا و وزیر خارجه ایالات متحده ملاقات نمایم و برای شان توضیح دادم که دیدگاه ما این است که گروه توسعه جنوب افریقا موظف است این حالت را رهبری نماید». (منبع: <https://www.bloomberg.com/news/newsletters> 13 اگست 2021م).

4. گروه مذکور پس از آن کنفرانسی را به تاریخ 18 جنوری 2022م در ملاوی به هدف کمک به بازسازی اقتصادی و اجتماعی کابو دلغادوی برگزار نمود. این در حالی است که کابو دلغادو سرمایه‌هنگفتی از گاز طبیعی در موزمبیک دارد، جایی که شمار ساکنان آن به 30 میلیون تن می‌رسد و مسلمانان حدود 20% نفوس آن را تشکیل می‌دهند. کمیت گاز موجود در این منطقه به 75 تریلیون متر مکعب پیش‌بینی شده. کنفرانس مذکور متعهد شد به موزمبیک کمک نموده و اقداماتی را جهت استحکام صلح، امنیت و توسعه اجتماعی و اقتصادی را در آن روی دست گیرد، جایی که جریان‌های مسلح در آن فعال می‌باشند. هم‌چنین اعضا متعهد شدند جنگ علیه تروریسم و تندروان را در موزمبیک ادامه دهند. ملاوی لازاروس که ریاست گروه سادک را برعهده دارد در اظهارت‌اش گفت: «اعضای گروه متعهد شده اند اقلیم کابودیلجادو در موزمبیک باید در صلح و ثبات به سر برد و در این نشست به نیروهای اعزامی سادک به موزمبیک جهت مبارزه با تروریسم فرصت مجدد داده شد.» (منبع: واس 18 جنوری 2022م).

**هشتم:** اما تلاش‌های چین طوری است که تا اکنون بیش‌تر جنبه اقتصادی دارد تا جنبه سیاسی و نزدیک شدن اقتصادی چین به هدف مزاحمت به امریکاست. با بررسی این موضوع واضح خواهد شد که تانزانیا دارد روابط اقتصادی‌اش را با چین استحکام می‌بخشد تا از شدت مشکلات اقتصادی خود کاسته و در عین حال از تسلط صندوق بین‌المللی پول بالای خود بکاهد، یعنی تسلط امریکا و تمام این اقدامات به رهنمایی انگلیس انجام می‌یابد. به همین دلیل است که تانزانیا توافق‌نامه‌های همکاری اقتصادی و فنی را جهت تمویل پروژه‌های چین در تانزانیا با چین امضاء نمود و گفته می‌شود قرار است پروژه‌هایی به ارزش ده‌ها میلیارد دالر راه‌اندازی گردد که به هدف ساخت بندرآبی به ارزش 10 میلیارد دالر و یا ساخت ایستگاه گاز مایع طبیعی به ارزش 30 میلیارد دالر و پروژه معدن آهن و ذغال سنگ به ارزش 3 میلیارد دالر به مصرف خواهد رسید. در تماس تلفونی که میان شی جینگ و سامیه حسن به تاریخ 22 جون 2021م صورت گرفت، شی گفت: «چین آماده است نشست پکن برای همکاری‌های دوجانبه چین و افریقا را در هماهنگی با استراتژی‌های توسعه تانزانیا و گسترش همکاری‌ها در عرصه‌هایی مانند زراعت، حمل و نقل، مخابرات، جهان‌گردی و انرژی راه‌اندازی نماید» از آن طرف، سامیه حسن گفت: «تانزانیا آماده است برای ساخت مشترک راه و کمر بند آن به گونه فعال همکاری نماید و نتایج برآمده از نشست پکن برای همکاری دوجانبه چین و افریقا با جدیت عملی خواهد شد و توسعه جدید روابط چین و افریقا استحکام بخشیده خواهد شد». (منبع: صفحه انترنتی سی جی تی چین 22 جون 2021م).

**نهم:** از آن چه گفته شد فهمیده می‌شود که انگلیس هنوز بالای گروه سادک "SADC" تسلط دارد، چنانچه تصامیمی که توسط سازمان‌های وابسته آن اتخاذ می‌شود، نفوذ انگلیس را تقویت می‌کند. در نتیجه می‌توان گفت که این انگلیس است که بالای تانزانیا مسلط است و همچنین بالای گروه "سادک" و این که تلاش‌های امریکا برای نفوذ به موزمبیق میان پیروزی و شکست در نوسان است و در حال حاضر استقرار ندارد.

با توجه به عوامل فوق باید گفت که تانزانیا و موزمبیق در معرض بروز کشمکش بین‌المللی قرار دارند، یعنی میان انگلیس، که بالای گروه "سادک" و اعضای آن تسلط دارد و امریکا، که هدف گسترش نفوذ خویش به جای نفوذ انگلیس را در سر می‌پروراند، به ویژه در موزمبیق. باید گفت که هیچ‌چیزی این سرزمین‌های افریقایی را از شر بحران‌های موجود در آن و چنگ و دندان استعمارگران نجات نخواهد داد؛ مگر حاکمیت اسلام که رحمتی است برای جهانیان.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ [انبیاء: 107]

ترجمه: ما تو را جز برای رحمت جهانیان نفرستادیم.

اول رمضان 1443 هـ.ق

2 اپریل 2022 م.

مترجم: عبدالله دانشجو